

11 Μαΐου 2017
Αριθμ. Πρωτ.: 226847/20465/2017

Πληροφορίες: Ειρήνη Κυριακάκη (τηλ.:2131306802)
Αλεξάνδρα Μοσχοπούλου (τηλ.:2131306628)

1) Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης
και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας
Σταδίου 29
ΤΚ 101 82 - Αθήνα

2) Υπουργείο Υγείας
Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Πόρων
και Διοικητικής Υποστήριξης
Διεύθυνση Ανάπτυξης Μονάδων Υγείας
Αριστοτέλους 17
ΤΚ 10 433 - Αθήνα

3) Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Γενική Διεύθυνση Μεταρρυθμιστικής Πολιτικής
και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Διεύθυνση Απλούστευσης Διαδικασιών
και Παροχής Υπηρεσιών Δημοσίου
Βασ. Σοφίας 15
ΤΚ 106 74 - Αθήνα

ΘΕΜΑ: Χορήγηση ΑΜΚΑ σε αιτούντες διεθνούς προστασίας και ανήλικους αλλοδαπούς

I. Περιγραφή του προβλήματος

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει παραλάβει και μελετά αναφορές Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ενδεικτικά: Φ.Υ. 221556/2016, 220391/2016, 227846/2017) με αντικείμενο τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν για την εξυπηρέτηση αναγκών ιατροφαρμακευτικής περιθαλψης ατόμων που έχουν υποβάλει αίτημα διεθνούς προστασίας και ασυνόδευτων ανηλίκων, λόγω προσκομμάτων για την έκδοση ΑΜΚΑ και αποουσίας εναλλακτικά εφαρμόζομενης διαδικασίας. Οι αναφορές εστιάζουν στη δυσκολία - άρνηση χορήγησης ΑΜΚΑ μέσω των ΚΕΠ σε κατόχους δελτίου αιτούντος διεθνούς προστασίας ή σε ασυνόδευτους ανηλίκους που φιλοξενούνται σε ξενώνες ΜΚΟ. Συνεπεία της αδυναμίας απόκτησης ΑΜΚΑ και δεδομένου ότι δεν έχει ενεργοποιηθεί η έκδοση της κάρτας υγειονομικής περιθαλψης αλλοδαπού, οι εν λόγω αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια ή ακόμη και στερούνται την πρόσβαση σε δωρεάν περιθαλψη σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Στις 27 Μαρτίου 2017 υποβλήθηκε και νέα αναφορά για το ίδιο πρόβλημα από την κα Μαριανέλλα Κλώκα εκ μέρους της ΜΚΟ «PRAKSIS» και έλαβε αριθμό πρωτοκόλλου 13682.

α) Ειδικότερα, στην τελευταία αναφορά επισυνάπτεται η επιστολή που είχε απευθύνει η «PRAKSIS» στους υπουργούς εργασίας, τότε κ. Κατρούγκαλο, και Υγείας, κ. Ξανθό με αριθμό πρωτοκόλλου Α5984/11.8.2016, όπου περιγράφονται συγκεκριμένα προβλήματα

(με διαφορετική συχνά βάση), τα οποία απαντώνται στην προσπάθεια των ενδιαφερομένων να προχωρήσουν στην έκδοση ΑΜΚΑ. Αναφέρεται καταρχάς ότι το ΚΕΠ επί των οδών Αριστοτέλους και Φερών αρνήθηκε, λόγω φόρτου εργασίας, να χορηγήσει ΑΜΚΑ σε ωφελούμενους του πολυιατρείου της «PRAKSIS» με μοναδικό νομιμοποιητικό στοιχείο το δελτίο αιτήσαντος διεθνή προστασία, και τους παρέπεμψε σε άλλα ΚΕΠ. Πρόβλημα αντιμετώπισε, σύμφωνα με την επιστολή, και τους παρέπεμψε σε άλλα ΚΕΠ, πολυιατρείου που απευθύνθηκε στο ΚΕΠ της οδού Ακαδημίας, όπου του δόθηκε λίστα με διευθύνσεις γραφείων ΙΚΑ και ΕΤΑΑ, τα οποία υποδείχθηκαν ως αρμόδια για τη χορήγηση ΑΜΚΑ. Σε επικοινωνία που είχαν οι υπεύθυνοι του πολυιατρείου με υπάλληλο του ΕΤΑΑ, διευκρινίστηκε ότι το ΕΤΑΑ και το ΙΚΑ εκδίδουν ΑΜΚΑ σε ασφαλισμένους εργαζόμενους, και δεν έχουν καμία πληροφόρηση για τη διαδικασία χορήγησης ΑΜΚΑ σε κατόχους δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία και γενικά σε αλλοδαπούς που δεν εργαζούνται και δεν είναι ασφαλισμένοι.

Σύμφωνα με την ίδια επιστολή, εμπόδια έχουν αντιμετωπιστεί και σε άλλες δομές της «PRAKSIS», στις οποίες παρέχεται στέγαση σε πρόσωπα που έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα relocation, καθώς ωφελούμενοι συνοδεία υπεύθυνου κοινωνικού επιστήμονα και διερμηνέα δεν έχουν καταφέρει να εκδώσουν ΑΜΚΑ ή τους έχει δοθεί μόνο για το ένα μέλος της οικογένειας, παρά την εκτεταμένη ευαλωτότητα και των λοιπών μελών που έρχονταν ιατρικής παρακολούθησης. Περιγράφεται επίσης ότι σε άλλο πρόγραμμα της PRAKSIS («Women in Need») παρατηρήθηκε η ίδια δυσκολία γιας την έκδοση ΑΜΚΑ στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης άδειας εργασίας. Συγκεκριμένα, μετά την ανεύρεση θέσης εργασίας σε συνεργασία με κοινωνικό επιστήμονα της οργάνωσης, ο ενδιαφερόμενος αιτήθηκε τη χορήγηση ΑΜΚΑ, χωρίς επιτυχία, με συνέπεια να μην μπορεί να ολοκληρωθεί η διαδικασία έκδοσης άδειας εργασίας.

β) Παρεμφερές πρόβλημα προέκυψε εξάλλου και εξετάστηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη - όπως σας είναι ήδη γνωστό (βλ. υπ' αρ. πρωτ. 220391/46354/2016 από 13-12-2016 έγγραφο της Αρχής προς τη Διεύθυνση Απλούστευσης Διαδικασιών & Παροχής Υπηρεσιών Δημοσίου του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, τη Διεύθυνση Υποστήριξης Ανθρώπινου Δυναμικού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τη Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής)- σε σχέση με την άρνηση χορήγησης ΑΜΚΑ σε κατόχους δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία με απλή καταγραφή. Συγκεκριμένα, το Μη Κυβερνητικό Σωματείο «Γιατροί του Κόσμου» είχε εντοπίσει αριθμό περιπτώσεων άρνησης από ΚΕΠ, τα οποία -αν και καταρχήν απέδιδαν ΑΜΚΑ σε αιτούντες διεθνούς προστασίας- δεν γνώριζαν το νομικό καθεστώς και τα δικαιώματα των προσώπων που είχαν δελτίο μετά από προ-καταγραφή (και όχι πλήρη καταγραφή) του αιτήματος διεθνούς προστασίας.

γ) Σε ό,τι αφορά τέλος την περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων, εντοπίζονται, σύμφωνα με τις αναφορές, προβλήματα στην έκδοση ΑΜΚΑ σε πολλά ΚΕΠ (στην αναφορά της «PRAKSIS» λχ. αναφέρονται τα ΚΕΠ Πεύκης, Χαλανδρίου, Πεντέλης και δύο ΚΕΠ στα Άνω Πατήσια). Την ίδια άλλωστε πληροφόρηση, σε σχέση με μεγάλο αριθμό ΚΕΠ σε όλη τη χώρα, μετέφεραν με έγγραφες εκθέσεις τους ΜΚΟ που μετέχουν στο Δίκτυο που έχει συστήσει ο Συνήγορος για τα «Δικαιώματα των Παιδιών που Μετακινούνται» Στην Εξαμηνιαία μάλιστα Έκθεση του Μηχανισμού Παρακολούθησης των Δικαιωμάτων των Παιδιών που Μετακινούνται στην Ελλάδα (Ιούνιος - Δεκέμβριος 2016, σ. 66, <https://www.synigoros.gr/resources/20170420-ekthesi-mixanizmos.pdf>) περιγράφονται σοβαρές δυσχέρειες, ανάλογες με εκείνες που χειρίστηκε έως σήμερα ο Συνήγορος, οι οποίες οφείλονται στην αδυναμία ανηλίκων να λάβουν ΑΜΚΑ λόγω του ότι είναι ασυνόδευτοι ή δεν αντλούν το δικαίωμά τους από τον ΑΜΚΑ του εργαζόμενου-ασφαλισμένου γονέα τους. Ενδεικτικές για την κατανόηση της σοβαρότητας του προβλήματος είναι οι περιπτώσεις, στις οποίες χρειάστηκε να διαμεσολαβήσει ο Συνήγορος, και αφορούσαν α) καθυστέρηση πραγματοποίησης κρίσιμης εγχείρησης σε νήπιο που νοσηλεύονταν σε νοσηλευτικό ίδρυμα της Αθήνας (Φ.Υ. 216146/2016) και β) άρνηση παροχής υπηρεσιών από κοινοτικούς

φορείς εποπτευόμενους από τη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας (λ.χ. Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας Χίου), καθώς «το σύστημα κοστολόγησης δεν προβλέπει την εξυπηρέτηση όσων δεν διαθέτουν ΑΜΚΑ» (αναφορά από ΜΚΟ «Μετδόραση», Φ.Υ. 221556/2016).

δ) Πέραν των παραπάνω προβλημάτων, που προκαλούνται λόγω *άρνησης* απόδοσης ΑΜΚΑ, διαπιστώνονται και άλλες επιμέρους δυσχερείες και σε ΚΕΠ, τα οποία δεν αρνούνται καταρχήν να εξυπηρετήσουν κατόχους κάρτας αιτούντος άσυλο και (ασυνόδευτους) ανήλικους. Τέτοιου είδους ζήτημα είναι καταρχάς ο υπέρμετρος φόρτος εργασίας που προκαλείται στα ΚΕΠ αυτά, καθώς σωρεύονται τα αιτήματα που αποπέμπονται από άλλα Κέντρα Εξυπηρέτησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με την αναφορά της «PRAKSIS», ένα ποσοστό περίπου 25% των ασυνόδευτων που φιλοξενούνται στους ξενώνες της δεν έχουν αποκτήσει ΑΜΚΑ, λόγω ακριβώς αυτής της δυσχερείας και των καθυστερήσεων που συνεπάγεται.

Άλλου είδους ειδικότερο πρόσκομμα που τέθηκε υπόψη του Συνηγόρου, το οποίο λειτουργεί αποτρεπτικά και αναδεικνύει την έλλειψη σαφών οδηγιών και πλαισίου, αφορά την πρακτική ορισμένων ΚΕΠ, που χορηγούν ΑΜΚΑ σε ασυνόδευτους κατόπιν σχετικής εξουσιοδότησης από τον εισαγγελέα (ως προσωρινό επίτροπο) προς μέλη ΜΚΟ να προβούν στις αναγκαίες γι' αυτό ενέργειες- να συσχετίζουν τα στοιχεία του ανήλικου με εκείνα του εκπροσώπου της ΜΚΟ. Η συσχέτιση αυτή μάλιστα γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε προσωπικά δεδομένα του τελευταίου να αναγράφονται στις βεβαιώσεις των ανηλικών, γνωστοποιούμενα επομένως σε κάθε τρίτο, παρά το γεγονός ότι δεν υφίσταται στην πραγματικότητα σχέση μεταξύ του εξυπηρετούμενου μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων και του μέλους της ΜΚΟ (ΦΥ 228384/2017 από τα «Παιδικά Χωριά «SOS»).

II. Θέσεις αναφερόμενων στον Συνήγορο ΜΚΟ

Σύμφωνα με την προερχόμενη από τις ΜΚΟ (που έχουν υποβάλει αναφορές) ενημέρωση, τα προβλήματα για την εξυπηρέτηση μέσω των ΚΕΠ έχουν ανακύψει διότι δεν έχουν δοθεί από το αρμόδιο υπουργείο οδηγίες για τη χορήγηση ΑΜΚΑ σε άτομα με μόνο νομιμοποιητικό έγγραφο το δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία (κατόπιν κανονικής ή απλής καταγραφής) ή σε ανήλικους που δεν σχετίζονται με ενήλικο πρόσωπο, κάτοχο ΑΜΚΑ. Ενδεικτική για το ανακύψαν πρόβλημα είναι η υπ' αρ. πρωτ. 14/13.2.2017 επιστολή της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Σωματείων Εργαζομένων στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Π.Ο.Σ.Ε.Κ.Ε.Π) προς το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης/Γενική Διεύθυνση Μεταρρυθμιστικής Πολιτικής και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που επισυνάπτεται στην αναφορά της ΜΚΟ «PRAKSIS». Στην επιστολή αυτή -και παρότι, όπως αναφέρεται, έχουν αποσταλεί οδηγίες από 12.8.2017 (ΔΙΑΔΙΠΥΔ/Φ 5/60/21309) προς τα ΚΕΠ για την απόδοση ΑΜΚΑ σε πολίτες τρίτων χωρών και ειδικά σε περιπτώσεις προσφύγων/μεταναστών- η ομοσπονδία αποφαίνεται ότι η απόδοση ΑΜΚΑ από τα ΚΕΠ είναι επικουρική και, επομένως, η γνώση όλων των νόμων και των άρθρων που διέπουν το καθεστώς των προσφύγων και μεταναστών είναι αδύνατο να καλυφθεί πλήρως. Επίσης, οι εργαζόμενοι στα ΚΕΠ διαμαρτύρονται επειδή συνάδελφοί τους, σε απορίες που έθεταν τηλεφωνικά επί της εγκυκλίου, έπαιρναν αντιφατικές και διφορούμενες απαντήσεις από το Υπουργείο Εργασίας και παρατείνονταν στην ΗΔΙΚΑ, που με τη σειρά της δήλωνε ανορμόδια και μετέφερε την ευθύνη της έκδοσης ΑΜΚΑ στους υπαλλήλους των ΚΕΠ. Παράλληλα, στην επιστολή γίνεται αναφορά σε πιέσεις που ασκούνται από ΜΚΟ σε υπαλλήλους, ώστε να αποδίδουν ΑΜΚΑ σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις, για παράδειγμα, όπως αναφέρουν, χωρίς να έχουν στην κατοχή τους ΑΦΜ που είναι υποχρεωτικό για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, επιβαρύνοντας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Για τους λόγους αυτούς η ομοσπονδία διατυπώνει το αίτημα να ανασταλεί η απόδοση ΑΜΚΑ για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις προσφύγων/μεταναστών και προτείνει εναλλακτικούς τρόπους έκδοσης ΑΜΚΑ από τον αποκλειστικό πάροχο, δηλαδή τα καταστήματα του ΕΦΚΑ, με έγγραφο της υπηρεσίας που χορηγεί άσυλο απευθείας προς την ΗΔΙΚΑ ή την απευθείας πρόσβαση των υπηρεσιών χορήγησης ασύλου στην ΗΔΙΚΑ.

III. Ισχύον πλαίσιο

Σε σχέση με όσα εκτέθηκαν παραπάνω θα θέλαμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 2 Υ.Α. Α3(γ)/ΓΠ/οικ. 25132/4.4.2016, οι δικαιούχοι του άρθρου 33 ν. 4368/2016 πρέπει να κατέχουν ή να αποκτούν, εφόσον δεν κατέχουν, ΑΜΚΑ, προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις παροχές της παρούσας. Στους δικαιούχους με βάση τις παραπάνω διατάξεις περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ανήλικοι έως 18 ετών, ανεξαρτήτως μάλιστα «του νομικού καθεστώτος στο οποίο βρίσκονται και της κατοχής νομιμοποιητικών εγγράφων παραμονής στη χώρα» (αρθ. 33 παρ. 2 εδ. γ' in fine) και αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Με τη χρήση του ΑΜΚΑ πραγματοποιείται η πιστοποίηση της ασφαλιστικής ή μη ικανότητας και κάλυψης των προσώπων αυτών και των μελών της οικογένειάς τους (σύζυγος και ανήλικα ή προστατευόμενα τέκνα), καθώς και κάθε τυχόν μεταβολή της. Δεν απαιτείται η κατοχή ΑΜΚΑ για όσους από τους δικαιούχους των κατηγοριών της περίπτωσης γ' του άρθρου 33 ν. 4368/2016 δεν δύνανται να εκδώσουν ή να προσκομίσουν τα απαραίτητα κατά τον νόμο δικαιολογητικά για την απόδοση ΑΜΚΑ. Εναλλακτικά, στην ανωτέρω Υ.Α. ορίζεται ότι τα πρόσωπα των κατηγοριών της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 33 ν. 4368/2016, τα οποία δεν διαθέτουν και αδυνατούν να εκδώσουν ΑΜΚΑ, δικαιούνται του συνόλου των παροχών της παρούσας, με την κατοχή και επίδειξη της Κάρτας Υγειονομικής Περιθαλψής Αλλοδαπού, η οποία χορηγείται από τα Γραφεία Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας ή από τις κοινωνικές υπηρεσίες των δημόσιων δομών υγείας.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 153 παρ. 2, 3 ν. 3655/2008, ουδείς δύναται να απασχοληθεί ως μισθωτός ή ως αυτοαπασχολούμενος, να ασφαλισθεί ή να καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές, να εκδώσει ή να ανανεώσει βιβλιário ασθενείας, να δικαιωθεί και να εισπράξει συντάξεις και γενικότερα πάσης φύσεως παροχές, επιδόματα και βοηθήματα, εάν δεν διαθέτει ΑΜΚΑ. Ο αριθμός αυτός αναγράφεται σταδιακά τον αριθμό μητρώου, που τηρείται στα μηχανογραφικά μητρώα όλων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης ή του ΟΑΕΔ. Η χορήγηση του γίνεται από την ΗΔΙΚΑ Α.Ε., μέσω των ΚΕΠ, παραστατικό δε αυτού χορηγείται στον ενδιαφερόμενο από τα ΚΕΠ ή αποστέλλεται σε αυτόν με ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

3. Στην ΚΥΑ οικ. 7791/245/Φ80321/1.4.2009 (ΦΕΚ Β' 596, «Καθορισμός διαδικασιών για την απόδοση ΑΜΚΑ από τα ΚΕΠ και τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης») στο άρθρο 1 παρ. 1 αναφέρεται ότι η διοικητική διαδικασία απόδοσης ΑΜΚΑ διεκπεραιώνεται μέσω των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών και των γραφείων ΑΜΚΑ, που θα λειτουργούν στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, ανεξάρτητα σε τίνος υπουργείου την αρμοδιότητα ανήκουν, καθώς και σε άλλες υπηρεσίες που τυχόν οριστούν από τα συναρμόδια υπουργεία. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2, υπόχρεοι απόκτησης ΑΜΚΑ είναι όλοι οι ασφαλισμένοι (άμεσα ή έμμεσα) και οι συνταξιούχοι, καθώς επίσης και κάθε πρόσωπο που εργάζεται ή πρόκειται να αναλάβει εργασία εντός των ορίων της χώρας. Στο άρθρο 4 ορίζονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και στο άρθρο 5 η διαδικασία απόδοσης ΑΜΚΑ από τα ΚΕΠ ή τα γραφεία ΑΜΚΑ. Ειδικότερα, ΑΜΚΑ, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τους ξένους υπηκόους είναι δελτίο ταυτότητας ομογενούς ή δελτίο ταυτότητας (αντίστοιχο της ελληνικής αστυνομικής) ή διαβατήριο ή πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης επίσημα μεταφρασμένο στα ελληνικά (όταν δεν υπάρχει δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο ή τα έγγραφα αυτά δεν περιέχουν τα ζητούμενα για την απογραφή στοιχεία). Για ανήλικα άτομα που γεννήθηκαν στην Ελλάδα αρκεί η ληξιαρχική πράξη γέννησης.

4. Από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 34(δ) και του άρθρου 36 παρ. 1β ν. 4375/2016, όπως ισχύει, προκύπτει ότι, κατά την κείμενη νομοθεσία, υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, του οποίου το αίτημα διεθνούς προστασίας καταγράφεται με *απλή καταγραφή*, είναι αιτών διεθνούς προστασίας και απολαύει όλων των δικαιωμάτων που προβλέπονται για τους αιτούντες διεθνή προστασία, πλην του δικαιώματος πρόσβασης

στην αγορά εργασίας, δικαίωμα το οποίο ρητά εξαιρεί ο νομοθέτης με τη διάταξη του άρθρου 71 ν. 4375/2016. Σε εφαρμογή της παρ. 1δ(αα) του άρθρου 41 ν. 4375/2016, οι αιτούντες διεθνή προστασία, των οποίων το αίτημα έχει καταγραφεί με απλή ή πλήρη καταγραφή, εφοδιάζονται μετά την καταγραφή της αίτησής με τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 36 παρ. 1 ν. 4375/2016, με δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία, το οποίο είναι ενιαίο και σύμφωνο με τον τύπο που έχει καθοριστεί με την με αρ. πρωτ. οικ./4381/25.7.2013 απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (ΦΕΚ Β 1841). Η θέση δε στα εν λόγω δελτία με σφραγίδα της φράσης «Εκκρεμεί η ολοκλήρωση κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας. Το παρόν δεν επέχει θέση άδειας εργασίας» δεν καθιστά διαφορετικό τον τύπο του δελτίου, ο οποίος είναι ενιαίος και σύμφωνος με τον καθοριζόμενο στην ανωτέρω υπουργική απόφαση τύπο (βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 220391/46354/2016 από 13-12-2016 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη με θέμα: «Απόδοση ΑΜΚΑ μέσω ΚΕΠ σε αιτούντες διεθνή προστασία κατόχους δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία απλής καταγραφής» και υπ' αριθμ. πρωτ. 17490 από 8-12-2016 έγγραφο Υπηρεσίας Ασύλου του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, με θέμα: «Απόδοση ΑΜΚΑ σε αιτούντες διεθνή προστασία»).

5. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τους ανηλίκους, αξίζει να τονιστεί ότι, με βάση το αρθρ. 33 παρ. 2 εδ. γ' ν. 4368/2016 σε συνδυασμό με τα αρθρ. 1, 2 και 3 της προαναφερθείσας ΥΑ Α3(Υ)/ΓΠ/οικ.25132/4.4.2016, όλοι οι ανήλικοι (δηλ. άτομα έως 18 ετών), είναι δικαιούχοι ελεύθερης και ανεμπόδιστης πρόσβασης στις Δημόσιες Δομές Υγείας, ανεξαρτήτως μάλιστα «του νομικού καθεστώτος στο οποίο βρίσκονται και της κατοχής νομιμοποιητικών εγγράφων παραμονής στη χώρα». Στην παρ. 3 εξάλλου του αρθρ. 2 της ΥΑ περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις, προκειμένου να εκδοθεί η προβλεπόμενη ΚΥΠΑ σε ανήλικο άτομο, εφόσον φυσικά ενεργοποιηθεί στο σχετικό πλαίσιο. Αυτονόητο είναι επίσης ότι και οι ανήλικοι -ως εμππίπουντα στις προβλεπόμενες στο εδ. γ' του αρθρ. 33 του ν. 4368/2016 διακριτή κατηγορία δικαιούχων- δεν στερούνται του στοιχειώδους δικαιώματος στην υγεία εφόσον δεν δύνανται να αποκτήσουν ΑΜΚΑ.

IV. Διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

1. Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η χορήγηση ΑΜΚΑ συνιστά μία αναγκαία συναλλαγή των αιτούντων διεθνούς προστασίας, προκειμένου να διασφαλιστεί το δικαίωμα της πρόσβασης τους σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όπως αυτό προβλέπεται στα άρθρα 12 και 14 ΠΔ 220/2007 (ΦΕΚ Α' 251) και από τα άρθρα 17 και 19 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία. Για τη χορήγησή του δεν προκύπτει από το ισχύον νομικό πλαίσιο ως προϋπόθεση η ύπαρξη ΑΦΜ. Ούτε και η έκδοση ΑΜΚΑ από τα ΚΕΠ αναφέρεται ως επικουρική, αλλά αποτελεί ισοδύναμη εναλλακτική με αυτήν της έκδοσης ΑΜΚΑ από τα αρμόδια γραφεία. Περαιτέρω, δεν επιτρέπεται να παρακάμπτεται η ισχύουσα νομοθεσία, όσο περίπλοκη και αν είναι, ούτε η εφαρμογή της μπορεί να ανασταλεί ή να εξαρτάται από τη βούληση των εκάστοτε ομάδων υπαλλήλων ή τη διαφωνία τους με αυτήν. Εξάλλου, τα όποια αναπάντητα ερωτήματα ή αυτά που δεν απαντώνται υπηρεσιακά. Δεν επαρκούν διάχυτες αοριστολογίες περί ασαφούς νομικού πλαισίου για να δικαιολογήσουν τη δημιουργηθείσα κατάσταση. Τέλος, οι ΚΥΠΑ αναμφίβολα θα εκτονώσουν την ανάγκη έκδοσης ΑΜΚΑ και από κατηγορίες ατόμων που δεν στοχεύουν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και οι διαδικασίες έκδοσής τους θα πρέπει να προωθηθούν.

2. Στη βάση των ανωτέρω ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι τα ΚΕΠ οφείλουν να προβαίνουν στην έκδοση ΑΜΚΑ σε αιτούντες διεθνή προστασία που έχουν στην κατοχή τους δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία εκδοθέν από την Υπηρεσία Ασύλου, ανεξαρτήτως εάν το δελτίο έχει χορηγηθεί μετά τη διεξαγωγή πλήρους ή απλής καταγραφής (υπ' αρ. πρωτ. 220391/46354/16 προαναφερθέν έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη). Ως εκ τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη κρίνει σκόπιμο να παρασχεθούν άμεσα οι αναγκαίες διευκρινίσεις για την επίλυση του προβλήματος που έχει ανακύψει.

Σημειώνεται εξάλλου ότι, σε συνέχεια του ερωτήματος της Αρχής μας, η Υπηρεσία Ασύλου (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής) απέστειλε έγγραφο προς τα συναρμόδια υπουργεία (υπ' αριθμ. πρωτ. 17490 από 8-12-2016, με θέμα: «Απόδοση ΑΜΚΑ σε αιτούντες διεθνή προστασία») που αναφέρει μεταξύ άλλων τα εξής: «...Λαμβάνοντας υπόψη ότι αφενός σε όλους τους αιτούντες διεθνή προστασία των οποίων το αίτημα έχει καταγραφεί είτε με απλή είτε με πλήρη καταγραφή, χορηγείται ενιαίο δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία, αφετέρου ότι όλοι οι αιτούντες διεθνή προστασία έχουν πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 14 του π.δ. 220/2007, καθώς και σύμφωνα με τις υπ' αριθμ. Υ4α/ΟΙΚ45610/2.5.2012 και Α3Υ/ΓΠοικ39364/31.5.2016 εγκυκλίους του Υπουργείου Υγείας, παρακαλούμε όπως επανεξετάσετε το ζήτημα και ενημερώσετε σχετικά όλα τα ΚΕΠ, καθώς και τυχόν άλλες αρμόδιες υπηρεσίες, προκειμένου να διευκολύνουν τους αιτούντες διεθνή προστασία, των οποίων το αίτημα έχει καταγραφεί με απλή καταγραφή, στη χορήγηση ΑΜΚΑ». Μέχρι σήμερα, δεν έχει περιέλθει σε γνώση του Συνηγόρου οποιαδήποτε ανταπόκριση στα ανωτέρω, πέραν της από 11-1-2017 με αριθμ. πρωτ. ΔΙΑΔΙΠΥΔ/Φ 5/84/32368 διαβίβασης (λόγω αναρμοδιότητας) από τη Διεύθυνση Απλούστευσης Διαδικασιών & Παροχής Υπηρεσιών Δημοσίου του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, προς το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

3. Σε ό,τι αφορά τέλος την ειδική περίπτωση των ανηλίκων, καθίσταται προφανές, ότι σαφής επιλογή του νομοθέτη, όπως αυτή αποτυπώνεται στο ισχύον πλαίσιο, είναι να αποτελέσει η ανηλικότητα αυτοτελές κριτήριο που διασφαλίζει από μόνο του ακώλυτη πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες υγείας του δημόσιου τομέα, χωρίς οποιοδήποτε άλλο περιορισμό ή προϋπόθεση. Κατ' αποτέλεσμα, στερείται ερεισματος η άρνηση εξυπηρέτησης, αλλά και τυχόν περιοριστική ερμηνεία ή εφαρμογή του νόμου (προς τη κατεύθυνση αποκλεισμού περιπτώσεων ανηλίκων), λόγω διαδικαστικών ή άλλων ζητημάτων. Αποτελεί επομένως ευθύνη της Πολιτείας η διασφάλιση της πρόσβασης αυτής και η μη εφαρμογή ή μη ενεργοποίηση του ισχύοντος πλαισίου και των αντίστοιχων διαδικασιών από τα συναρμόδια υπουργεία συνεπάγεται προφανή παραβίαση δικαιωμάτων του παιδιού, θέτει σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία ανηλίκων και ελέγχεται ως κακοδιοίκηση.

V. Προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Σε συνέχεια των παραπάνω, παρακαλούμε, στο πλαίσιο της ελεγκτικής και διαμεσολαβητικής αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη, να διερευνηθούν τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα, συμπληρωματικά προς όσα αναφέρονται στην προηγηθείσα αλληλογραφία μας, και να ληφθούν μέτρα από τους εμπλεκόμενους φορείς στο πεδίο της αρμοδιότητάς τους, ώστε να αποκατασταθούν τα προβλήματα, που φαίνεται να ανακύπτουν, σχετικά με τη χορήγηση ΑΜΚΑ, ειδικότερα ως προς τις ακόλουθες κατηγορίες δικαιούχων ιατροφαρμακευτικής κάλυψης: α) κατόχους δελτίου αιτήσαντος διεθνούς προστασίας, με πλήρη ή και απλή καταγραφή, κατόπιν της διευκρίνισης από το αρμόδιο Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση στον νόμο, και β) ανασφάλιστους ανηλίκους ανεξάρτητα από το καθεστώς παραμονής τους ή άλλου είδους προϋποθέσεις.

Ειδικότερα, παρακαλούμε για τα ακόλουθα:

1) να διερευνηθεί αν χρειάζεται να εκδοθούν, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, νέες οδηγίες για τη χορήγηση ΑΜΚΑ από τα ΚΕΠ. Σε αντίθετη περίπτωση, με σχετικό έγγραφο να αποσαφηνιστεί η σχετική υπηρεσιακή υποχρέωση των ΚΕΠ να εφαρμόζουν την κείμενη νομοθεσία, εκδίδοντας ΑΜΚΑ, όταν ζητείται, και να τονιστεί ότι η παραβίαση της εν λόγω υποχρέωσης συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα που επισύρει κυρώσεις.

2) να ενημερωθούμε από το Υπουργείο Υγείας σε ποια φάση βρίσκεται η διαδικασία έκδοσης των ΚΥΠΑ, ώστε να ενεργοποιηθεί η εναλλακτική του ΑΜΚΑ νομιμοποίηση της πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας στους προβλεπόμενους ως ωφελούμενους, να εκτονωθεί η ανάγκη έκδοσης ΑΜΚΑ και να αποσυμφορηθούν οι υπηρεσίες των ΚΕΠ.

Αναμένοντας τις απόψεις και τις ενέργειές σας για τα παραπάνω, ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας και παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση.

Με εκτίμηση

Χρήστος Α. Ιωάννου Γιώργος Μόσχος
Βοηθοί Συνήγοροι του Πολίτη

Κοινοποίηση:

- 1) Σωματείο «PRAKSIS»
Στουρνάρη 57, Αθήνα – Τ.Κ. 104 32
Υπόψη κας Μ. Κλώκα
- 2) «ΜΕΤΑδραση - Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη»
Θεσπρωτίας 8, Αθήνα - Τ.Κ. 10444
Υπόψη κ. Αχ. Βασιλικόπουλου
- 3) Σωματείο «Παιδικά Χωριά «SOS Ελλάδα»
Καρ. Σερβίας 12-14, Αθήνα – Τ.Κ. 105 62
Υπόψη κας Αν. Αποστόλου

